

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Mai rar și mai eficient?

Activitatea Parlamentului 01.02 - 03.03 2023 Programul stabilit prin Regulament	1 - 3 Februarie	6 - 10 Februarie	13 - 17 Februarie	20 - 24 Februarie	27 Februarie - 3 Martie
Luni Lucrul cu alegătorii (zi de audiență, deplasări în teritoriu);				Adunarea EURONEST.	
Marti Ședințe ale fracțiunilor parlamentare;			Audieri Publice.	Adunarea EURONEST; Ședință o Comisie.	Audieri publice.
Miercuri ședințe ale comisiilor permanente;	Ședințe ale Comisiilor permanente.		Audiere Raport BNM; Ședințele Comisiilor permanente; Ședința Biroului permanent.	Ședințe 2 Comisii permanente; Ședința Biroului permanent.	Ședințe ale Comisiilor permanente; Ședința Biroului permanent.
Joi Ședință în plen	Ședințe 2 Comisii permanente; Ședința plenară.	Consultări publice.	Ședință o Comisie Ședința Biroului permanent; Ședința plenară.	Ședința o Comisie.	Ședința 4 Comisii permanente; Ședința plenară.
Vineri Ședință în plen			Audieri și consultări publice.		Ședința o Comisie; Ședința plenară.
X Devieri de la program ? Informație lipsă privind activitatea stabilită prin Regulament	X	X	X	X	

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

În sesiunea de primăvară 2023, programul de activitate al Parlamentului a fost schimbat, la inițiativa Biroului permanent. În contextul monitorizării activității legislativului, la 24 februarie 2023 Asociația Promo-LEX a adresat Parlamentului o cerere de acces la informații pentru a elucida motivele care au stat la baza unei astfel de decizii.

Răspunzând cererii de acces la informații, Secretariatul Parlamentului a precizat că „la ședința Biroului permanent din 1 februarie, în cadrul examinării chestiunii cu privire la convocarea Parlamentului în ședințe plenare, s-a propus ca programul de activitate al legislativului în sesiunea de primăvară 2023 să se desfășoare o dată la două săptămâni (...)

Propunerea a fost susținută de toți membrii prezenți la ședință, fapt consemnat protocolar în stenograma ședinței Biroului permanent”. Se mai notează că „prin aprobarea ordinii de zi a ședinței în plen din 2 februarie, Parlamentul a acceptat protocolar și programul de lucru în prima sesiune ordinară a anului 2023”.

Totodată, în răspunsul Secretariatului se precizează că noul program de lucru „derivă din necesitatea de a aloca mai mult timp lucrului cu cetățenii în vederea explicării situației geo-politice complicate din regiune, a situației economice și cele sociale din țară, precum și a informării despre acțiunile pe care le întreprinde Republica Moldova în contextul obținerii statutului de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană și beneficiile pe care le va avea țara noastră în rezultatul aderării la UE”.

Asociația Promo-LEX nu neagă dreptul Parlamentului de a-și stabili un alt program de activitate, dar consideră că decizia nu a fost suficient de transparentă și ar putea genera anumite probleme în organizarea activității legislativului. În condițiile organizării ședințelor plenare o dată în două săptămâni, rămâne neclar cum vor fi aplicate cel puțin trei prevederi din Regulament:

- prioritatea propunerilor opoziției parlamentare la întocmirea ordinii de zi în fiecare a șasea săptămână din data începerii sesiunii parlamentare (art. 43¹);
- sancționarea cu pierderea a 50% sau 75% din salariu și din alte indemnizații pentru absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni de la 3 sau 4 și mai multe ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte (art. 131);
- timpul stabilit pentru interpelări – ședința din ultima joi a lunii, în a doua jumătate a zilei (art. 102 alin. (3)).

În context, Promo-LEX mai atrage atenția că stenogramele

ședințelor Biroului permanent nu se publică, iar o hotărâre scrisă a Parlamentului nu a fost adoptată și publicată, în spiritul transparenței. Astfel, considerăm că:

- Parlamentul urma să se pronunțe prin vot asupra propunerii Biroului permanent de desfășurare a lucrărilor sale, în mod separat de aprobarea ordinii de zi a ședinței în plen din 2 februarie;
- hotărârea privind stabilirea altui program de activitate, urma să prevadă expres noul program de activitate (cu același nivel de detaliere ca și art. 102 alin. (1)) și termenul pentru care Parlamentul își va desfășura lucrările conform altui program;
- Parlamentul urma să publice noul program de activitate pe pagina web a legislativului și să comunice cetățenilor prin toate mijloacele posibile acest fapt, și după caz motivele aprobării noului program;
- Biroul permanent trebuie să supravegheze respectarea noului program de activitate, astfel încât activitatea legislativului să rămână eficientă, iar procesul de adoptare a legilor – transparent și incluziv.

Răspunsul Secretariatului Parlamentului îl puteți accesa [aici](#).

Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova – oglinda problemelor sistemice în

mediul carceral

Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova – oglinda problemelor sistemice în mediul carceral

Nicoleta Hriplivî

Avocată, Promo-LEX

Diana Mazniuc

Consilieră Juridică, Promo-LEX

În data de 22.03.2022, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a emis o hotărâre în interiorul cauzei Cosovan împotriva Republicii Moldova[1]. Astfel, au fost constatate grave violări ale prevederilor Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale admise de autoritățile publice naționale – art. 3, alin. (3) art. 5. Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova a provocat o reconfigurare de jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului. Comitetul de Miniștri, în cursul supravegherii executării Hotărârii, a punctat: urmează a se analiza obligația pozitivă a statului, sub forma acordării asistenței medicale, ca domeniu distinct de intervenție[2].

Anterior Cauzei supuse analizei, asistența medicală se examina ca parte de compunere a domeniului larg de intervenție al *condițiilor materiale de detenție*. Noua abordare a Curții va mobiliza statele condamnate pentru desconsiderare, să administreze un tratament special-preventiv în vederea descurajării apariției unor fenomene similar-periculoase în viitor[3].

Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova adună carențe sistemice cu consecințe asupra garanțiilor de protecție ale persoanei deținute. Acestea vizează, atât maniera aplicării măsurilor preventive, cât și aranjamentele de detenție organizate pentru persoanele care acuză grave afecțiuni, improbabile a fi întreținute într-o instituție penitenciară.

Prin intermediul Cauzei Cosovan împotriva Republicii Moldova, Curtea Europeană a Drepturilor Omului condamnă:

- calitatea serviciilor medicale prestate în mediul carceral și maniera organizării acestora în intern și în extern;
- izolarea asistenței medicale prestate în mediul carceral de conceptul sănătății publice naționale și sistemului unic de guvernare a acestuia;
- admiterea unui tratament diferențiat al liberării pe motivul suferinței din urma unei boli grave dintre preveniți și condamnați;
- aplicarea arestului preventiv ne-susținut prin probe justificatoare și cu uzitarea unor tertipuri.

Urmare a recomandărilor remise de Asociația Promo-LEX și European Prison Litigation Network, adresate Comitetului de Miniștri, procedura de supraveghere a executării hotărârii emise de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (cauza Cosovan) a fost încuviințată a fi desfășurată în regim avansat[4].

Se ține a se preciza: supravegherea executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, în format avansat, se activează ori de câte ori o problemă sistemică, structurală este dezvoltată prin intermediul reclamantului[5].

Solicitanții activării mecanismului de supraveghere avansat și-au întemeiat poziția invocând următoarele aspecte:

- asistența medicală prestată în mediul carceral rămâne, constant, obiect de critică al organismelor internaționale și naționale;

- cauza menținerii unei asistențe medicale lipsite de efect este provocată de menținerea a două sisteme ne-cooperante de acordare a serviciilor: gama de servicii medicale acreditate oferite în mediul civil; gama de servicii medicale neacreditate oferite în mediul carceral;
- finanțarea serviciilor medicale oferite în mediul carceral se realizează prin intermediul Ministerului Justiției. Deținuții nu sunt incluși în sistemul garantat de stat în domeniul ocrotirii sănătății;
- co-raportul medic – pacient-deținut indisponibilizează posibilitatea oferirii unui diagnostic, tratament și a unei supravegheri în dinamică, apte de a ameliora starea de sănătate a persoanei. Mai mult, lipsa de acoperire a necesităților deținuților face anevoioasă aplicarea Protocoalelor Clinice Naționale de tratament;
- subordonarea corpului profesional medical administrației instituției penitenciare compromite independența acestora în realizarea actului medical. Înregistrarea și raportarea rețelilor tratamente devine, sub acest format, puțin realizabilă, dat fiind fenomenul solidarității colective;
- sănătatea mentală a deținuților se înregistrează ca un subiect delăsat în agenda de reabilitare și de resocializare a deținuților;
- incidența mortalității în mediul carceral atinge indicatori înalți, dată fiind și reticența autorităților în a eficientiza mecanismul umanitar prevăzut la art. 95 Cod penal al Republicii Moldova.

Retrospectiva încălcărilor admise în Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova

Reclamantul, reprezentant al mediului de afaceri și-al unui partid aflat în opoziție, în data de 26 septembrie 2017 a fost citat a se prezenta la Procuratură. Ulterior, acesta a fost bănuit și învinuit de comiterea infracțiunilor de escrocherie

în proporții deosebit de mari, fals în acte, abuz de putere.

Asupra reclamantului au fost aplicate măsurile preventive sub forma arestului, motivate de iminența răspunderii – 15 ani privațiune de libertate; riscul de eschivare, de recidivare, de obstrucționare a activității de urmărire penală. De asemenea, instanța a dispus că aplicarea arestului preventiv ar permite acuzării să administreze masa probatorie necesară pentru cercetarea infracțiunilor comise.

Avocații reclamantului au contestat prin recurs aplicarea arestului preventiv, consolidând forța de apărare prin demonstrarea faptului că lipsesc elemente care ar proba riscul de obstrucționare a activității de urmărire penală. Mai mult, aceștia au opinat că aplicabilă contextului devine dispunerea unei măsuri preventive neprivative de libertate. Reclamantul fiind responsabil pentru prezentarea în fața organelor de drept ori de câte ori acesta va fi citat. Subsidiar, avocații au accentuat și condiția stării de sănătate a reclamantului. Instanța de recurs a menținut aplicarea arestului preventiv optând pentru asigurarea, în acest mod, a bunei desfășurări a anchetei. Suplimentar, instanța de recurs și-a motivat poziția prin constatarea faptului că reclamantul ar putea beneficia de tratamentul solicitat în timpul detenției.

În data de 28 aprilie 2018, judecătorul de instrucție, soluționând demersurile privind prelungirea termenului de arest preventiv, a dispus aplicarea arestului la domiciliu asupra reclamantului cu eliberarea imediată din detenție. În motivarea verdictului, instanța a constatat lipsa temeiurilor de obstrucționare a activității de urmărire penală, de asemenea, instanța a opinat că posibilitatea condamnării pentru un termen îndelungat de detenție, prin sine, nu poate justifica aplicarea arestului preventiv. Mai mult, instanța a centralizat condiția de sănătate a reclamantului, admițând că o asemenea stare fizică este incompatibilă cu detenția.

Analizând reglementările de liberare pe motiv de boală, deși a

constatat lipsa extensiei acestora și asupra prevenițiilor, instanța a aplicat mecanismul, pentru a nu a admite un tratament discriminatoriu și defavorizat. Deși instanța a fost reținută de faptul că ordinea publică ar putea fi deranjată de aplicarea măsurii preventive alternative detenției, dată fiind opunerea activă a victimelor, a considerat – concursul de valori concurente nu poate să compromită protecția împotriva relelor tratamente.

În data de 24 aprilie 2018, reclamantul a fost eliberat din detenție, iar într-o imediată succesivitate de evenimente, acesta a fost reținut[\[6\]](#).

În data de 27 aprilie 2018, reclamantul a fost supus măsurii preventive de arest, fiind desconsiderată aplicarea anterioară asupra acestuia a arestului la domiciliu. În data de 17 mai 2018, instanța aplicatoare a măsurii neprivative, a anulat activarea acesteia la demersul procurorului.

Ulterior, reclamantul a fost condamnat, sentință menținută, inclusiv, de instanța de treapta a doua. Însă, în data de 9 iulie 2019, Curtea Supremă de Justiție a casat sentința și a remis cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău. În data de 1 octombrie 2019, Curtea de Apel Chișinău a menținut parțial sentința, menționând și despre acceptabilitatea serviciilor medicale administrate în instituția penitenciară nr. 16, despre dinamica pozitivă a stării de sănătate a reclamantului. În data de 24 martie 2019, Curtea Supremă de Justiție a casat, în mod repetat, sentința, remițând-o iarăși spre rejudecare la Curtea de Apel.

Se ține a se preciza: post condamnării reclamantului, avocații acestuia au optat pentru activarea mecanismului de liberare de la executare pe motiv de boală. Inițiativă inclusiv susținută de către reprezentanții Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Urmare a eforturilor depuse, instanța a dispus efectuarea unei

expertize care a statuat: gravitatea bolii de suferință ar transforma detenția într-un act de rele tratamente -boala se află în progresie. În cumulul probelor administrate, instanța a admis cererea avocaților și-a dispus liberarea reclamantului.

În data de 25 martie 2021, reclamantul s-a stins din viață în incinta IMSP Spitalul Clinic Municipal Sfântă Treime.

Asistența medicală prestată în mediul carceral – retrospectiva încălcărilor admise

Reclamantul suferea din urma unei boli înainte de plasarea în detenție. Din cauza înrăutățirii stării de sănătate în perioada de aflare în arest preventiv, reclamantul a fost supus unei examinări suplimentare. Astfel, i s-a stabilit diagnostic: Hepatita C st. Child-Pugh B, decompensată – fapt fixat și de reprezentanții instituției penitenciare nr. 16, care au mai atestat o serie de complicații severe.

Șeful Secției Terapie Intensivă și Reanimare a Spitalului Clinic de Boli Infecțioase Toma Ciorbă a confirmat agravarea ulterioară a stării pacientului, a constatat avansarea rapidă a maladiei și a concluzionat asupra necesității tratării persoanei în condiții de staționar, sub supravegherea unui hepatolog.

În pofida recomandărilor medicale, reclamantul a fost supus unui tratament alternativ, dirijat de către un medic terapeut în datele de 23 aprilie, 29 mai, 26 iulie, 27 septembrie, 28 decembrie 2018. În data de 27 martie 2018, a fost convocat Consiliul medical pentru examinarea condiției reclamantului, cu antrenarea medicilor din diverse instituții medicale.

Consiliul medical a re-confirmat diagnosticul reclamantului, a modificat tratamentul anterior prescris, a recomandat aplicarea unei serii de proceduri medicale, inclusiv: soluție de albumină, minim 2-3 transfuzii la un interval de 5 zile; plasmă proaspăt congelată B (III) – 3 transfuzii la un

interval de 3-4 zile. Reclamantului i s-a mai recomandat să fie consultat de către un hepatolog pentru a i se determina necesitatea efectuării unui transplant de ficat. Suplimentar, acesta urma a fi direcționat și spre Consiliul Național pentru Determinarea Invalidității și Capacității de Muncă. Post remiterii tratamentului, reclamantului i s-a administrat: o singură dată – soluția de albumină; de două ori – plasmă B, proaspăt congelată, la un interval de 3, 5 săptămâni.

În data de 4 aprilie 2018, avocații au solicitat convocarea Consiliului Medical pentru includerea reclamantului pe Lista solicitanților transplantului de ficat. Consiliul Medical convocat s-a expus asupra eligibilității reclamantului pentru purcederea la efectuarea unui transplant de ficat, considerând, în același timp, necesară efectuarea unei evaluări suplimentare.

Avocatul Poporului a intervenit în rapidizarea procesului de repunere în drepturi. Astfel, acesta a expediat autorităților naționale recomandări de redresare a stărilor de fapt, alarmând, concomitent, în referința condițiilor precare de administrare a tratamentului în instituția penitenciară nr. 16 și în privința desconsiderării oportunității transferării reclamantului într-o instituție medicală specializată în abordarea afecțiunii sale. Adicional, Organizația Mondială Împotriva Torturii a solicitat intervenția urgentă a autorităților în repunerea în drepturi.

Reclamantul, în timpul custodiei sale, a înaintat cereri spre Ministerul Justiției, solicitând ca serviciile medicale care i se prestează să fie oferite de-o instituție medicală acreditată, exigență aflată în disonanță cu starea de facto a instituției penitenciare nr. 16. Subsidiar, reclamantul s-a adresat Ministerului Justiției cu rugămintea de a i se respecta dreptul la siguranță medicală prin transpunerea în practică a Protocolului Clinic Național prevăzut pentru tratarea hepatitei și a cirozei.

Ministerul Justiției i-a răspuns solicitărilor reclamantului prin furnizarea informațiilor: secțiile medicale din interiorul instituțiilor penitenciare nu sunt acreditate, acest proces urmând a se realiza în Strategia de dezvoltare a sistemului penitenciar 2016-2020; în cadrul instituției penitenciare nr. 16 nu activează un specialist hepatolog, nu se dispune de secție de reanimare și de terapie intensivă, însă, instituția este dotată cu instrumentar alternativ suficient a pune în aplicare Protocoalele Clinice Naționale de intervenție.

În data de 4 iunie 2018, reclamantul a fost examinat de o Comisie Medicală consultativă care a reiterat importanța transferului într-o instituție medicală publică specializată, iar în data de 5 iunie 2018, reclamantul a fost transportat la Spitalul Clinic Municipal. După reîntoarcerea în instituția penitenciară nr. 16, reclamantul urma a se conforma unui anumit tratament, urma a fi supravegheat în dinamică de către un hepatolog, necesar pentru a decide și în privința oportunității efectuării unui transplant de ficat.

În mod repetat, în data de 13 iunie 2018, reclamantului i s-a prescris urmarea unui tratament într-o instituție specializată, dat fiind riscul de hemoragie la esofag.

În data de 27 iunie 2018, reclamantul a fost examinat de o Comisie medicală în cadrul instituției penitenciare nr. 16. Astfel, i s-a constatat o dinamică pozitivă a stării de sănătate, prezumție care i-a permis să participe la o ședință de judecată. În același timp, reclamantul în cadrul procesului de judecată, propulsat de cererea de recurs depusă, a solicitat liberarea acestuia prin activarea mecanismului prevăzut la art. 95 Cod penal al Republicii Moldova.

În plângerile ulterioare remise la adresa Ministerului Justiției, reclamantul a semnalat absența unui hepatolog în cadrul instituției penitenciare nr. 16, inexistența unei inițiative de transfer într-o instituție medicală

specializată, formalismul serviciilor medicale care i se prestează și a mai semnalat în privința unor refuzuri de tratament pe care le-a contrasemnat fără a fi implicat.

În cadrul ședințelor de judecată, avocații reclamantului au supus analizei opiniile expertului care propulsau activarea mecanismului prevăzut de art. 95 Cod penal al Republicii Moldova. Acestea se refereau la gravitatea bolii de suferință, care a evoluat timp de 20 de ani, se refereau la necesitatea inițierii unui tratament în staționar la o instituție specializată, dat fiind răspunsul pozitiv la un asemenea format de tratament. Instanța de judecată a respins cererea avocaților, motivându-și poziția prin faptul că mecanismul prevăzut la art. 95 Cod penal al Republicii Moldova se activează post devenirii definitive a sentinței de condamnare.

În data de 4 decembrie 2018, avocatul reclamantului a solicitat Administrației Naționale a Penitenciarelor să inițieze actele preparatorii pentru activarea mecanismului prevăzut la art. 95 Cod penal al Republicii Moldova. Lipsa unui răspuns a impulsionat avocații reclamantului să expedieze, în mod repetat, solicitarea în data de 16 ianuarie 2019. În vara aceluiași an, Administrația Națională a Penitenciarelor a inițiat procedura de activare a mecanismului prevăzut la art. 95 Cod penal al Republicii Moldova, prezentând instanței de judecată un raport medical doveditor al faptului: starea de sănătate a reclamantului este în declin; condiția sa se prezintă ca un temei de liberare de la executarea pedepsei penale.

Constatăările Curții Europene a Drepturilor Omului

În referința art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

- Reclamantul, care acuza o stare de sănătate precară înainte de detenție, reconfirmată ulterior, a fost deținut în instituția penitenciară nr. 13 și instituția

penitenciara nr. 16 cu statut de spital. În ultima instituție, acesta a beneficiat din urma mai multor asistențe medicale neacreditate. Mai mult, pe perioada detenției, deși reclamantului i-a fost prescrisă urmarea unui tratament, acțiuni conformatoare nu au fost întreprinse. Schema de tratament în incinta instituției penitenciare nr. 16 nu a fost respectată.

De asemenea, se menționează: în pofida faptului că bolile de suferințe ale reclamantului invitau la aranjarea unor servicii și a unor specialiști individuali, instituția penitenciară nr. 16, cu statut de spital, nu dispunea, în perioada de detenție a reclamantului, de o unitate de hepatolog. Fapt care nu a impulsionat autoritățile să identifice alternative precum transferarea, neîntârziată, a reclamantului într-o instituție medicală publică specializată (recomandarea din iunie 2018 de transfer al reclamantului fiind implementată, cu tergiversări, în iunie 2019).

- Curtea a atestat faptul că deținuții nu sunt incluși în *sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală*, Administrația Națională a Penitenciarelor fiind determinată să încheie contracte pentru prestarea serviciilor medicale. Drept efect, a existat un stimulent care dezinteresa Administrația Națională a Penitenciarelor să limiteze accesul serviciilor medicale în afara sistemului privativ de libertate, din considerentul rațiunilor financiare. Mai mult, transferul într-o instituție medicală civilă determină administrațiile instituțiilor penitenciare să organizeze logistica transportării și asigurării pazei deținutului – aspect care, în mod suplimentar, complica procesul de exercitare de drepturi.
- Curtea a statuat: deși art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale nu stabilește o obligație generală de liberare a unei persoane care acuză grave boli de

sănătate, nu este exclus ca, în cazuri deosebit de grave, să fie necesară liberarea persoanei. Pentru acest fapt, poate fi instituit un mecanism umanitar, aplicat non-discriminatoriu, indiferent de statutul procesual al persoanei deținute.

În referința alin. (3) art. 5 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat: pentru a dispune aplicarea măsurii preventive sub formă de arest, instanțele naționale și-au motiva verdictele prin invocarea riscurilor de evadare, de recidivare, de obstrucționare a activității de urmărire penală. Astfel, deși argumentele expuse pot fi luate în calcul decident, elementul probatoriu nu poate fi exclus, fiecărei invocări în parte, fiindu-i necesară administrarea unor dovezi convingătoare.
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat ostilitatea instanțelor naționale în aplicarea unor măsuri preventive alternative mai puțin invazive, în pofida contra-argumentelor expuse de partea apărării.
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat faptul: post modificării măsurii preventive de arest în una non-privativă, în imediata apropiere a evenimentelor, reclamantul a fost reținut în mod repetat. Nu s-au atestat elemente factice noi, presupuse a fi infracțiune, care se tratau în ultima urmărire penală inițiată. Drept consecință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a remarcat: prin demarare unor cercetări penale separate, în diferite episoade ale aceleiași presupuse activități infracționale, procuratura a putut eluda măsura alternativă de arest la domiciliu anterior dispusă de instanță.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat: împărțirea artificială a unei urmăriri penale în mai multe urmăriri penale separate în vederea obținerii de avantaje procedurale,

devine incompatibilă cu prevederea art. 5 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.

Redresarea stărilor de fapt – acțiunile autorităților naționale post emiterii Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în interiorul Cauzei Cosovan împotriva Republicii Moldova

Planul de acțiuni al Guvernului pentru executarea Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în interiorul Cauzei Cosovan împotriva Republicii Moldova[\[7\]](#), adresat Comitetului de Miniștri, specifică acțiunile generale administrate sau urmate a fi realizate pentru prevenirea încălcărilor Convenției Europene a Drepturilor Omului:

- Hotărârea emisă de Curtea Europeană a fost tradusă și diseminată autorităților publice relevante – Consiliul Superior al Magistraturii, Administrația Națională a Penitenciarelor, Procuratura Generală, Penitenciarul nr. 16, Institutul Național de Justiție.

Mai mult, aceasta a fost distribuită instanțelor naționale **pentru analiză și reper în activitățile desfășurate;**

- Administrația Națională a Penitenciarelor a purces la acreditarea a 15 secții medicale ale sistemului penitenciar, 13 dintre acestea reușind a obține acreditarea medicală pentru un termen de 5 ani.

O astfel de măsură ține a echivala serviciile medicale prestate în mediul carceral cu cele existente în mediul civil;

- Administrația Națională a Penitenciarelor se află în procesul acreditării Penitenciarului nr. 16. Se conjugă eforturi pentru îmbunătățirea condițiilor de plasament, pentru asigurarea exigențelor sanitare corespunzătoare. Se menționează adițional: au fost supuse reparațiilor toate sălile de proceduri, iar per viitor se insistă: a se monta în instituție sistem de ventilație; repararea

acoperișului instituției în blocul ce vizează deținuții care acuză TB; reconstruirea blocului chirurgical;

- Sub aspectele oferirii gamei de servicii medicale se precizează: secțiile medicale, disponibile în 16 instituții penitenciare, sunt dotate cu instrumentar suficient pentru a deservi primar pacientul. Adicional, acestea dispun de specialiști din domeniul: stomatologiei, ginecologiei, psihiatriei. Penitenciarul nr. 16 prestează servicii medicale în regim staționar, disponibilizând intervenții chirurgicale, tratarea bolilor infecțioase, psiho-neurologice, ftiziologice;
- În vederea îmbunătățirii asistenței medicale de urgență se precizează: 16 secții medicale au fost aprovizionate cu truse medicale de urgență prevăzute cu debrifilatoare și baloane AMBU; Penitenciarul nr. 16 a fost dotat cu o ambulanță;
- Administrația Națională a Penitenciarelor a lărgit capacitatea de achiziționare a preparatelor medicale încheind 89 de contracte în valoare de 1,3 milioane lei;
- Administrația Națională a Penitenciarelor a aprobat Ordinul de stabilire a regulilor de gestionare a medicamentelor, a consumabilelor și a produselor para-farmaceutice în sistemul penitenciar;
- Administrația Națională a Penitenciarelor a adoptat Regulamentul Consiliului Calității și componența nominală a acestuia. În cuprinsul anului 2021, mecanismul, proaspăt instituit, a adoptat instrucțiuni privind sterilizarea; a elaborat 13 protocoale clinice instituționale; a aprobat 14 proceduri standard de operare pentru prevenirea infecțiilor, pentru managementul medicamentelor, siguranța pacienților în serviciul medical;
- În anul 2021, Administrația Națională a Penitenciarelor a achiziționat dispozitive medicale în valoare totală de 4,2 milioane lei. De asemenea, în cursul anului, sistemul penitenciar și-a îndeplinit necesitățile și prin recepționare de donații. În cadrul Programului

Consiliului European „Promovarea sistemului de justiție penală în conformitate cu drepturile omului în Republica Moldova” au fost recepționate echipamente și dispozitive medicale în valoare de 150.000 de euro. De asemenea, în cadrul aceluiași program, sistemul penitenciar a recepționat un lot de echipamente individuale de protecție și dezinfectanți în valoare de 5 960 euro. În cadrul unui Proiect actual de derulare al Consiliului European, un alt lot de echipamente și de dispozitive medicale, în valoare de 70 000 de euro, vor fi achiziționate și donate sistemului penitenciar în anul 2023 în vederea acoperii nevoilor restante;

- Administrația Națională a Penitenciarelor a organizat instruirea, cu acoperire largă, a cadrelor medicale și nemedicale în întregul sistem privativ de libertate, inclusiv, în domeniul respectării drepturilor pacientului;
- Administrația Națională a Penitenciarelor, cu sprijinul Consiliului European, va dezvolta un concept privind integrarea serviciilor specializate de sănătate mentală în sistemul penitenciar;
- Ministerul Justiției a constituit, în cursul anului 2022, un grup de lucru axat pe elaborarea propunerilor de modificare în actuala legislație a condițiilor acordării asistenței medicale în mediul carceral, substanțialele segmente de intervenție prezentându-se ca: transferul responsabilității asupra secțiilor medicale din sistemul penitenciar de la Ministerul Justiției spre Ministerul Sănătății; acordarea asistenței medicale categoriilor asigurate de deținuți (minori, pensionari, persoane care acuză dizabilități) ori de câte ori acestea accesează serviciile instituțiilor medicale din mediul civil; dotarea necesităților secțiilor medicale din sistemul penitenciar cu resursă umană profesionistă îndestulată a face față provocărilor, inclusiv, prin încheierea unor ordine interministeriale care disponibilizează

- distribuirea absolvenților Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” spre solicitările de specialiști ale Administrației Naționale a Penitenciarelor; majorarea salariilor corpului profesional medical antrenat în serviciul penitenciarelor; extinderea gamei de serviciu dentar asupra deținuților; includerea deținuților în politicile naționale de tratare a afecțiunilor mentale, a cancerului și a altor boli netransmisibile;
- Consiliul Europei sprijină autoritățile naționale în revizuirea reglementărilor naționale cu obiect – aprobarea standardelor minime de alimentație pentru deținuți și eliberarea produselor alimentare;
  - Consiliul Europei a sprijinit autoritățile naționale pentru aprobarea unui nou Regulament privind organizarea asistenței medicale pentru deținuți în instituțiile penitenciare;
  - Consiliul Europei a sprijinit autoritățile naționale în vederea remodelării reglementărilor care vizează liberarea de la executarea pedepsei a deținuților grav bolnavi, proiect aflat, curent, în curs de realizare;
  - Ministerul Justiției a planificat pentru anul 2023 întreprinderea unui set de măsuri prevăzut pentru a minimaliza fluctuația de personal medical în sistemul penitenciar, acestea vizează majorări salariale, permisiunea cumulării de funcții.

Inițierea Proiectului de lege pentru modificarea Codului de procedură penală nr. 122/2003, elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu Administrația Națională a Penitenciarelor și Asociația Promo-LEX

Autorii inițiativei constată admiterea unui tratament diferențiat de aplicare a mecanismului umanitar care permite liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave, fapt comparat între condiția condamnaților (beneficiar al mecanismului) și condiția preveniților (omiși

în beneficierea din urma mecanismului).

Realitate care permite alimentarea fenomenului discriminării, condamnată, deopotrivă, și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cu titlu de exemplu se arată Cauza Clift împotriva Regatului Unit[8], în interiorul căreia, Curtea a statuat: *autoritățile urmează să ia măsuri pentru protejarea sănătății persoanelor private de libertate care suferă din urma unei boli incurabile, indiferent dacă sunt arestate preventiv ori condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni.*

Inițiativa promovată de autori este consolidată și de principiile diriguitoare ale Codului de Procedură penală care stabilesc în prevederile alin. (1) art. 9 „toți sunt egali în fața legii, a organelor de urmărire penală și a instanței de judecată, fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Cu titlu de fundamentare prevederile alin. (1) art. 306 ale Codului de executare dispun: „dispozițiile referitoare la persoanele condamnate se aplică, în mod corespunzător, persoanelor aflate sub arest preventiv”.

Prin urmare, proiectul inițiat vine a egala, pe dimensiune de reglementare, tratarea preveniților și-a condamnaților sub aspectele liberării de la executarea pedepsei pe motiv de boală, operându-se modificări la cadrul normativ curent, art. 97 Cod de procedură penală, incluzându-se o nouă categorie de potențial beneficiari – bănuitul, învinuitul sau inculpatul care acuză o boală gravă care se constată prin concluzia Comisiei medicale speciale a Administrației Naționale a Penitenciarelor sau prin raportul de expertiză medico-legal.

Suplimentar, inițiativa se referă la modificarea prin adaptare a prevederilor art. 469-471 Cod de procedură penală.

Cu titlu de responsabilizare: autorii inițiativei insistă ca

organele de drept să pro-activeze în tratarea deținuților, astfel, se propune obligarea organelor de urmărire penală sau a instanței de judecată să dispună efectuarea expertizei judiciare pentru constatarea stării sănătății bănuیتului, învinuitului sau inculpatului, în caz de apariție a unor indicatori de îmbolnăvire de boală gravă.

De asemenea, autorii inițiativei insistă ca administrația instituției de deținere să informeze imediat procurorul sau, după caz, instanța de judecată, pe rolul căreia se află cauza penală, despre faptul depistării bolilor grave la persoanele deținute, procedura având drept scop inițierea procesului de revocare sau de înlăturare a arestului preventiv în privința acestor categorii de deținuți.

Animați de destinația efectivă a reglementărilor, autorii inițiativei au insistat și asupra stabilirii unui cadru temporal restrâns de examinare a demersurilor privind activarea mecanismului umanitar pentru a nu se admite tergiversări pasibile a provoca decesul persoanei în custodia statului.

Cu titlu de concluzie: constatarea încălcărilor Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale devine un răspuns dur al Curții Europene a Drepturilor Omului în referința practicilor admise de autoritățile unui stat.

Fapt care invită la verificarea factorilor care au determinat încălcarea și la administrarea unor măsuri pasibile de a le înlătura.

Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova a dezvoltat condiția deținutului în sistemul privativ de libertate, care, în mod exacerbat, este lipsit de un cumul de drepturi inerent ființei umane: tratarea cu demnitate, acordarea asistenței medicale neîntârziată, aplicarea măsurilor umanitare.

Autoritățile Republicii Moldova s-au mobilizat post

condamnării publice – Planul Guvernului trasează acțiuni certe și promițătoare în vederea onorării obligațiilor pozitive ale statului sub lumina Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.

Cu toate acestea, considerăm de principialitate și de responsabilitate ca autoritățile publice naționale să nu tolereze practica redresării stărilor de fapt în manieră reactivă, ci să supravegheze în dinamică și cu prevenție respectarea Drepturilor Omului în Republica Moldova.

---

[1] Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Hotărârea în Cauza Cosovan împotriva Republicii Moldova din 22 martie 2022 (cererea nr. 13472/18) – <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216352>

[2] <https://promolex.md/22766-comitetul-de-ministri-al-consiliului-europei-a-constatat-gravitatea-problemelor-privind-asistenta-medicala-in-sistemul-penitenciar-al-republicii-moldova-si-a-dispus-examinarea-in-procedura-avansata-a/?lang=ro>

[3] <https://hudoc.exec.coe.int/eng#%22fulltext%22:%22Cosovan%22>

[4] https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a7c5cd

[5] Direcția generală agent guvernamental a Ministerului Justiției. 2016. Ghid practic cu privire la procedura de executare a hotărârilor și a deciziilor emise de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Chișinău

[6]

<https://promolex.md/12194-video-cazul-cosovan-eliberat-din-penitenciara-ca-sa-fie-retinut-in-izolatorul-de-politie/?lang=ro>

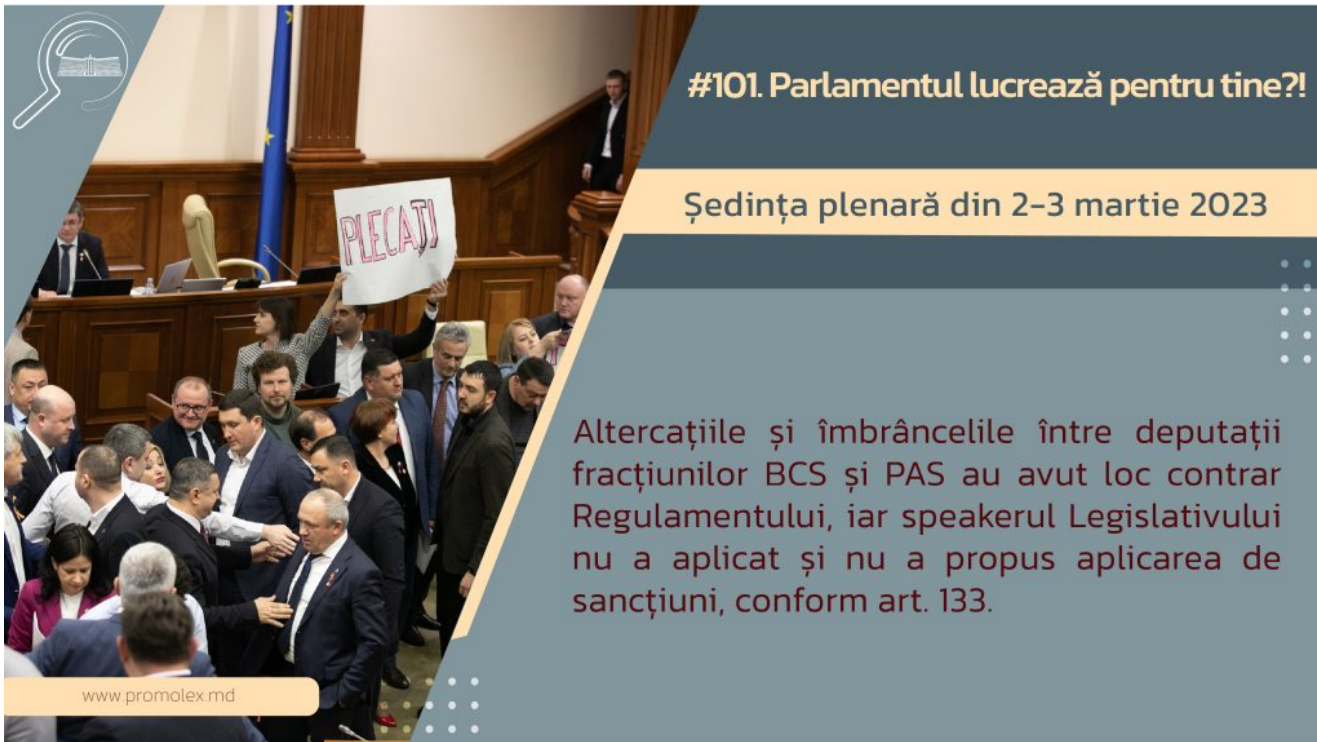
[7]

https://hudoc.exec.coe.int/ENG?fbclid=IwAR0-BIfpGJZv3YYCVgv-CmXEp3rzkiI5Qu14jbn6duPiIyzH_-K5vqX1PMBo#%20

[8] Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Clift împotriva Regatului Unit din 13 iulie 2010 (cererea nr. 7205/07) – <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99913>

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 2-3 martie 2023

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Ședința plenară din 2-3 martie 2023

Altercațiile și împrâncelile între deputații fracțiunilor BCS și PAS au avut loc contrar Regulamentului, iar speakerul Legislativului nu a aplicat și nu a propus aplicarea de sancțiuni, conform art. 133.

www.promolex.md

În ultimele două săptămâni, Parlamentul s-a întrunit într-o ședință plenară care s-a desfășurat pe parcursul a două zile – 2 și 3 martie curent. Pentru prima dată în această sesiune, plenul Parlamentului și-a exercitat funcția de control parlamentar. Totodată, contrar Regulamentului Legislativului, deputații s-au implicat în altercații. Tensiunile au început în momentul prezentării și votării proiectului privind implementarea considerentelor unor hotărâri ale Curții Constituționale (înlocuirea sintagmelor „limba de stat”/ „limba moldovenească” cu sintagma „limba română”), parlamentarii fracțiunii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) blocând tribuna centrală, în semn de protest.

Asociația Promo-LEX atrage atenția că, potrivit Regulamentului Parlamentului, se interzic atât tulburarea dezbaterilor sau crearea agitației în sala de ședințe, cât și blocarea tribunelor sau crearea unor condiții de imposibilitate a continuării ședinței. Încălcarea prevederilor Regulamentului atrage aplicarea sancțiunilor conform art. 133. Totuși, speakerul Parlamentului nu a aplicat și nu a propus aplicarea de sancțiuni. În acest sens, deputații sunt îndemnați să se

abțină de la tulburarea ordinii și întreruperea lucrărilor Parlamentului, iar Președintele ședinței să asigure ordinea și respectarea Regulamentului.

În ce privește exercitarea funcției de control parlamentar, Promo-LEX apreciază audierea, inclusiv în prezența și cu participarea reprezentanților autorităților publice vizate, a 5 rapoarte ale Curții de Conturi, dintre care 4 rapoarte anuale pentru anii 2020/2021, dar atrage atenția asupra necesității respectării termenelor legale în vederea audierii rapoartelor instituțiilor publice.

Ordinea de zi a ședinței a fost modificată în proporție de **137,5 %** și a inclus, în urma mai multor modificări operate, 26 de subiecte (21 proiecte și 5 rapoarte). În opinia Asociației Promo-LEX rulajul mare al modificării ordinii de zi influențează nefavorabil transparența și previzibilitatea procesului legislativ. 3 solicitări de amânare a proiectelor de pe ordinea de zi au parvenit, din partea comisiilor, pe 3 martie, contrar Regulamentului Parlamentului care prevede că modificarea și completarea ordinii de zi poate avea loc numai la prima ședință plenară a săptămânii de lucru.

Transparența decizională a fost afectată în proporție de **60%**, mai exact în cazul a 12 proiecte, din totalul de 20 votate, inclusiv în privința unui proiect înregistrat de Guvern cu solicitarea de a fi examinat în mod prioritar. Transparența decizională a fost afectată prin nepublicarea a 10 rapoarte ale comisiilor permanente și a altor acte aferente proiectelor, precum și prin nerespectarea termenului prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul a 3 proiecte de legi.

Cu referire la proiectul de lege propus de Guvern (nr. 242/2022) cu scopul combaterii fenomenului depășirii limitei de viteză, Promo-LEX atrage atenția asupra modului vicios de propunere și acceptare a amendamentelor deputaților care nu corespund condițiilor ce au impus elaborarea proiectului

actului normativ și finalitățile urmărite (amendament privind modificarea prevederilor contravenționale și penale care se referă la alegeri și publicitate politică). Evidențiem că potrivit art. 32 din Legea 100/2017, dacă proiectul actului normativ a fost completat cu aspecte și concepte noi sau dacă mai mult de 30% din textul proiectului actului normativ a fost modificat, acesta trebuie remis repetat spre avizare și consultare publică.

La începutul ședinței plenare și-au înregistrat prezența 83 de deputați. Frațiunea Partidului Politic Șor (PPȘ) a boicotat, din nou, ședința, iar deputații fracțiunii BCS au părăsit sala înaintea aprobării ordinii de zi, în semn de protest față de refuzul majorității parlamentare de creare a unei comisii pentru elaborarea unei declarații comune pentru pace. Timpul de desfășurare a ședinței din 2-3 martie a fost de circa 10 ore 44 min, cu 3 pauze de 18 ore 52 min.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Alla Ceapai, comunicatoare Asociația Promo-LEX
GSM: 060228002; alla.ceapai@promolex.md

[Podcast] PUNCT pe URĂ.12 Luni de război în Ucraina. Ce-am învățat? Ce putem face?

[#BunDeAscultat](#) [#PromoLEXpodcast](#)

Acum un an, pe data de 24 februarie 2022, mame cu copii, bunici cu nepoți alesese ca loc de refugiu din calea războiului Rusiei împotriva Ucrainei – Moldova.

Moldovenii au dat cea mai frumoasă lecție de solidaritate cu refugiații și drama Ucrainei. Rapid, au apărut la suprafață nu doar lipsurile, dar și vulnerabilitățile. Multe lucruri au fost învățate din mers, altele pe care deși aparent ar fi trebuit să le cunoaștem (cum ar fi combaterea discriminării) au lipsit celor responsabili să îi ajute pe toți, indiferent de etnie și limba vorbită.

Ce lecții am învățat noi, fie că suntem în autoritatea publică sau simpli cetățeni în ultimele 12 luni?

Putem oare menține motivele mobilizării fascinante din februarie 2022 și să alimentăm implicarea noastră în continuare?

Ce riscuri există pentru cei care fug din calea războiului, inclusiv în Republica Moldova?

Și cum putem contribui la integrarea ucrainenilor?

În primul episod al podcast-ului [#PUNCTpeURĂ](#) din acest an, discutăm cu Carolina Cazaciuc, Șefă-adjunctă a Direcției Gestionarea și Investigarea Cererilor în cadrul Oficiului Avocatului Poporului – autoritatea națională care monitorizează, din 2022, felul în care au fost și sunt respectate drepturile persoanelor refugiate.

Poți asculta acest episod și în [#googlepodcasts](#), [#spotify](#) și [#anchorpodcasts](#).

Podcast-ul „PUNCT pe URĂ.” este produs de Asociația Promo-LEX cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).

Ucraina: Pacea și securitatea internațională poate fi asigurată prin justiție pentru crimele de război

La 24 februarie marcăm un an de la invazia Rusiei în Ucraina, iar organizațiile membre FIDH din Ucraina, Centrul pentru Libertăți Civile și Grupul pentru Protecția Drepturilor Omului din Harkiv, au contribuit la documentarea a cca. 30.000 de presupuse crime internaționale. În spatele acestor cifre se află decesele și durerea a mii de victime, exacerbate de impunitatea conducerii Rusiei. FIDH și membrii săi din întreaga lume solicită instituțiilor internaționale și guvernelor să intensifice eforturile pentru a asigura justiția în Ucraina ca mijloc de promovare a păcii și securității internaționale.

Acum un an, lumea s-a trezit șocată, când forțele armate ale Rusiei au lansat un atac pe scară largă împotriva Ucrainei, într-o aparentă încercare de a cuceri capitala Kiev și de a răsturna un guvern ales democratic. Alături de comunitatea internațională, FIDH a condamnat ferm agresiunea Rusiei. Apărătorii Ucrainei au rezistat ofensivei, dar suferința poporului ucrainean abia începea. Într-un an, [CCL, KHPG și celelalte ONG-uri ucrainene care sunt membre ale coaliției „Tribunal pentru Putin”](#), au documentat aproximativ 30.000 de [incidente și presupuse crime internaționale comise, în cea mai mare parte, de forțele armate invadatoare](#), inclusiv execuții sumare, tortură, detenție ilegală, rele tratamente, viol și alte violențe sexuale comise în zonele ocupate de forțele armate ale Rusiei. Multe dintre aceste episoade de violență îngrozitoare au dus la anchete interne, în Ucraina și în alte

părți, și deja mai multe urmăriri penale ale soldaților ruși pentru încălcarea legilor și obiceiurilor războiului.

Au fost instituite [numeroase mecanisme internaționale](#) de responsabilitate pentru a investiga și a facilita urmărirea penală a posibilelor încălcări ale dreptului internațional umanitar, inclusiv Comisia Internațională Independentă de Anchetă a ONU privind Ucraina, Inițiativa de Monitorizare a Organizației pentru Securitate și Cooperare (OSCE) din Ucraina, Eurojust Joint. Echipa de investigație și investigațiile a peste 10 unități naționale suplimentare pentru crime de război și echipe internaționale de justiție mobilă, printre altele. Curtea Penală Internațională (CPI) a deschis o anchetă completă asupra situației din Ucraina în martie 2022. Cooperarea eficientă și complementaritatea dintre aceste mecanisme și angajamentul lor semnificativ cu victimele și societatea civilă vor fi esențiale. CPI nu are jurisdicție asupra infracțiunii de agresiune în ceea ce privește situația din Ucraina și, datorită mandatului său de ultimă instanță care îi urmărește pe cei mai responsabili, va investiga și urmări doar câteva cazuri – o mică parte a încălcărilor care au fost deja documentate, cu marea majoritate a cazurilor lăsate în sarcina Ucrainei și a altor jurisdicții interne sub principiul jurisdicției universale.

Mai mult, aceste mecanisme nu vor fi suficiente pentru a elimina impunitatea conducerii ruse pentru crimele comise de forțele armate ale Rusiei sau de milițiile sale private în Ucraina, dar și în Siria, Mali, Republica Centrafricană (RCA), Libia și, anterior, în Georgia și Cecenia. Acest lucru se datorează multor factori, inclusiv lipsa voinței politice și a capacității de a urmări în justiție amploarea acestor crime, atât pe plan intern, cât și internațional.

Consecințele globale

Între timp, războiul de agresiune al Rusiei în Ucraina nu numai că a exacerbât insecuritatea regională, dar a dus și la

o întrerupere a aprovizionării globale cu alimente, creșterea inflației și a provocat repercusiuni politice, economice și sociale grave și de durată pe fiecare continent. Refugiații ucraineni își caută refugiu în America de Nord și America Latină, iar penuria de alimente din cauza reducerii livrărilor de grâu din Ucraina a fost resimțită acut în țări precum Liban, Egipt și Indonezia. Mobilizarea internă în forțele armate ale Rusiei a provocat un exod al rușilor în Asia Centrală, Georgia și Armenia, în timp ce recrutarea agresivă de către așa-numita Companie Militară Privată Wagner a Rusiei a vizat persoane din Kazahstan, Tadjikistan, Serbia și, de asemenea, Zambia și Coasta de Fildeș. Între timp, încălcările drepturilor omului comise de Wagner în Siria, CAR, Libia, Mozambic și Mali rămân nepedepsite, acordând o susținere tacită metodelor nemiloase ale Rusiei în încercarea de a-și extinde influența în Africa, susținând regimuri fragile sau autoritare în schimbul unei licențe de a jefui resursele naturale. Rusia și-a consolidat, de asemenea, legăturile cu guvernele represive din Orientul Mijlociu și Asia, extinzându-și comerțul cu arme cu Iran și Myanmar și crescând exporturile de petrol și alte forme de cooperare economică cu China și Laos. Acest lucru a ajutat Rusia să atenueze efectul paralizant al sancțiunilor și să formeze o alianță de regimuri care abuzează de drepturi care sunt încurajate de impunitatea Rusiei pentru a amplifica represiunile la nivel intern.

FIDH și organizațiile sale member sunt solidare cu poporul Ucrainei

Pentru a promova justiția mai eficient în Ucraina și la nivel global, amenințarea recurentă la adresa păcii și securității internaționale care decurge din modelul global de abuzuri al Rusiei ar trebui să fie recunoscută și tratată într-un mod mai afirmativ.

Exprimând solidaritatea cu poporul ucrainean, FIDH și organizațiile sale membre:

- Îndeamnă Federația Rusă să înceteze imediat ostilitățile sale militare împotriva Ucrainei și ca Belarus să își înceteze sprijinul pentru aceste acțiuni;
  - Face apel pentru o cooperare consolidată și pentru complementaritate între mecanismele existente de responsabilitate care analizează crimele internaționale comise în Ucraina și un angajament mai semnificativ cu victimele, supraviețuitorii și societatea civilă;
  - Susține apelul pentru deliberări suplimentare cu privire la alte mecanisme de responsabilitate pentru crimele internaționale comise în Ucraina, cum ar fi un tribunal hibrid pentru crima de agresiune și alte crime internaționale comise în Ucraina;
  - Face apel la condamnarea continuă a tuturor încălcărilor dreptului internațional de către toate părțile comise în Ucraina;
  - Face apel la continuarea condamnării și la crearea unor mecanisme eficiente de responsabilitate pentru încălcările dreptului internațional comise de conducerea rusă în alte situații în care agenții Rusiei se angajează în acte de violență interzise, inclusiv în Siria, Mali și RCA, subliniind legăturile dintre regresul autoritar și abuzurile extrateritoriale;
  - Solicită Ucrainei și altor părți non-statale să ratifice Statutul CPI și să adopte legislație de punere în aplicare, care să permită investigații și urmăriri penale interne pentru crime internaționale;
  - Solicită autorităților ruse să oprească – și comunității internaționale să depună eforturi suplimentare pentru a opri – folosirea de către Rusia a propagandei și utilizarea nejustificată și abuzivă de istorie pentru a justifica agresiunea sa împotriva Ucrainei ca o „campanie de denazificare”.
-

Apel Promo-LEX privind exercitarea pașnică a libertății de întrunire

În contextul acțiunilor de protest planificate în municipiul Chișinău în următoarea perioadă;

Ținând cont de informația furnizată de către autoritățile publice centrale de specialitate cu privire la riscurile unor acțiuni violente cu amenințări de ordine și securitate dezvăluit;

Reamintind că sunt interzise întrunirile prin care se urmărește: a) îndemnarea la război de agresiune, la ură națională, rasială, etnică sau religioasă; b) incitarea la discriminare sau violență publică; c) subminarea securității naționale sau a integrității teritoriale a țării, săvârșirea infracțiunilor, încălcarea ordinii publice sau organizarea tulburărilor în masă, încălcarea moralității publice, a drepturilor și a libertăților altor persoane ori punerea în pericol a vieții sau a sănătății acestora;

Având în vedere necesitatea de asigurare echilibrată a drepturilor și libertăților tuturor persoanelor, care nu atentează la drepturile și interesele altor persoane;

Asociația Promo-LEX, face apel public către toți actorii publici implicați în organizarea, desfășurarea, facilitarea și protejarea întrunirilor publice, să întreprindă eforturi sporite pentru a asigura exercitarea, în cele mai bune condiții, a dreptului la libertatea întrunirilor publice în mod pașnic. În acest scop, solicităm în mod specific:

• Organizatorilor, participanților dar și terțelor

persoane să se abțină de la fapte, discursuri, declarații și gesturi care pot periclita exercitarea libertății de întrunire în formă pașnică;

- **Participanților și organizatorilor** să fie vigilenți și să raporteze reprezentanților autorităților publice orice elemente suspecte de natură să submineze caracterul pașnic al întrunirilor sau să pună în pericol viața și sănătatea participanților;
  - **Forțelor de ordine** să acorde atenție sporită întrunirilor pentru a oferi toată protecția necesară participanților și organizatorilor care își exercită în mod pașnic dreptul la întrunire;
  - **Instituțiilor publice responsabile** să acționeze ferm pentru a preveni și stopa eventuale acte violente sau subversive de natură să afecteze caracterul pașnic al întrunirilor și care pot pune în pericol ordinea și siguranța publică și securitatea națională.
-

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 16 februarie 2023

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

În timpul ședinței plenare din 16 februarie curent au avut loc acțiuni din partea deputaților de tulburare a dezbaterilor și creare a situațiilor de agitație în plen, contrar art. 132 din Regulamentul Parlamentului.

www.promolex.md

Ședința plenară
din 16 februarie 2023

În timpul ședinței plenare din 16 februarie curent au avut loc acțiuni din partea deputaților de tulburare a dezbaterilor și creare a situațiilor de agitație în plen, contrar art. 132 din Regulamentul Parlamentului. Astfel, deputata fracțiunii Partidului Politic ȘOR (PPȘ), Marina Tauber a intervenit în timpul discursului candidatului la funcția de Prim-ministru, iar parlamentarii fracțiunii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) au blocat tribuna centrală de la etapa luărilor de cuvânt asupra proiectului de hotărâre pentru aprobarea Programului de activitate și acordarea votului de încredere Guvernului, și a continuat în timpul examinării altor 2 proiecte de hotărâri.

În context, Asociația Promo-LEX atrage atenția că potrivit Regulamentului Parlamentului se interzic atât tulburarea dezbaterilor sau crearea agitației în sala de ședințe, cât și blocarea tribunei sau crearea unor condiții de imposibilitate a continuării ședinței. Încălcarea prevederilor Regulamentului atrage aplicarea sancțiunilor conform art. 133. Totuși, speakerul nu a aplicat și nu a propus aplicarea de sancțiuni. În acest sens, deputații sunt îndemnați să se abțină de la tulburarea ordinii și întreruperea lucrărilor

Parlamentului, iar Președintele ședinței să asigure ordinea și respectarea Regulamentului.

18 subiecte au fost incluse inițial pe ordinea de zi bisăptămânală a ședințelor plenare din perioada 16 februarie – 2 martie 2023. Cu o oră înainte de începerea ședinței din 16 februarie 2023, Biroul permanent s-a întrunit și a aprobat suplimentul ordinii de zi cu două subiecte care au vizat Programul de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere acestuia. În urma modificărilor operate, ordinea de zi a numărat 20 proiecte de legi și hotărâri. Promo-LEX constată că și de această dată Biroul permanent și Parlamentul nu au respectat termenele de întocmire, aprobare și publicare a ordinii de zi.

12 subiecte din cele 20 incluse pe ordinea de zi au fost examinate și votate. În cazul a șapte dintre acestea a fost afectată transparența decizională, ceea ce constituie 58 la sută din proiectele votate. Pentru un proiect din cele șapte, Guvernul a solicitat examinarea în mod prioritar. Pentru trei proiecte de hotărâre nu au fost publicate rapoartele comisiei sesizate în fond, pentru unul – coraportul. În cazul a 4 proiecte de legi nu au fost publicate alte acte aferente proiectelor.

Proiectul de lege nr. 328 din 27.07.2022 pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport, înaintat de Guvern, a fost examinat și votat în cel mai lung termen – 203 zile calendaristice. Totodată, proiectul de lege nr. 17 din 02.02.2023 cu privire la accesarea Republicii Moldova la Acordul parțial extins al Consiliului Europei privind rutele culturale, la fel înaintat de Executiv, a fost votat în cel mai scurt termen – 14 zile.

Cea mai lungă dezbateră a fost la audierea și aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere. Aceasta a durat 4 ore și 16 min. La solicitarea deputatului fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate”

Artur Mija, în temeiul art. 105 alin. (6) din Regulamentul Parlamentului, a fost supusă votării și acceptată, prin votul majorității, propunerea de a limita numărul luărilor de cuvânt la câte două pentru fiecare fracțiune, fiecare cu o durată de 5 minute.

Promo-LEX menționează că potrivit Regulamentului Parlamentului, deputații se înscriu în lista vorbitorilor la președintele ședinței, indicându-se chestiunea din ordinea de zi și timpul solicitat de vorbitor, ce nu poate depăși 7 minute pentru fracțiunile parlamentare și 5 minute pentru deputați. Deși Președintele ședinței poate limita în timp înscrierea pentru luările de cuvânt iar luarea de cuvânt poate fi limitată în timp cu votul majorității deputaților, regulamentul nu reglementează expres limitarea numărului vorbitorilor.

Cele mai scurte dezbateri, care au durat între 2 și 4 minute, au fost la examinarea proiectelor de lege cu nr. 2, nr. 22, nr. 467, nr. 328, și nr. 365.

La începutul ședinței și-au înregistrat prezența 88 de deputați. La procedura de vot au luat parte (prin exprimarea opțiunilor Pentru, Contra, Nu a votat) între 59 și 79 de deputați. Parlamentarii PPȘ au lipsit și de la această ședință plenară.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 2 februarie 2023

Prima ședință plenară a Parlamentului din sesiunea de primăvară a anului 2023 s-a desfășurat cu încălcarea mai

multor proceduri legislative. Asociația Promo-LEX continuă, și în acest an, monitorizarea civică a organizării ședințelor plenare și comunică constatările asupra respectării procedurilor legislative de către instituția parlamentară.

Biroul permanent al Parlamentului nu a respectat procedura de întocmire, iar Parlamentul – procedura de aprobare și publicare a ordinii de zi a primei ședințe. Conform art. 39 alin. (2) și (3) din Regulamentul Parlamentului, ordinea de zi se aprobă pentru o perioadă de două săptămâni. Totodată, conform art. 45 alin. (1) și (2), ordinea de zi se plasează pe pagina web a instituției și se înmânează deputaților la începutul săptămânii de lucru. Astfel, atragem atenția că proiectul ordinii de zi a fost întocmit în seara zilei de 1 februarie 2023 și aprobată doar pentru ședința din 2 februarie 2023.

În urma modificărilor operate, ordinea de zi a numărat 23 de proiecte. Din partea deputaților fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS) au fost înaintate patru propuneri de completare și trei de retragere a proiectelor, toate fiind susținute. Cele trei inițiative ale parlamentarilor Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) nu au întrunit numărul necesar de voturi.

Toate cele 23 de proiecte din ordinea de zi au fost dezbătute și votate. 16 sunt proiecte de legi și 7 proiecte de hotărâri. Autorii acestora au fost majoritatea parlamentară, Guvernul și Președinta Republicii Moldova.

Transparența decizională a fost și ea afectată în cazul a 12 proiecte votate la ședința din 2 februarie 2023, ceea ce constituie 52% din numărul total. Remarcăm că, pentru 2 proiecte a fost solicitată de către Guvern (1) și deputații PAS (1) examinarea în mod prioritar. Notăm că, în cazul proiectului înaintat la inițiativa deputaților PAS nu este clar temeiul legal și motivul acordării regimului de prioritate, deoarece Regulamentul Parlamentului reglementează

acordarea priorității propunerilor Președintelui (art. 42) Prim-ministrului (art. 43) și a opoziției parlamentare (art. 43¹) la întocmirea ordinii de zi.

În ziua ședinței plenare nu au fost publicate cinci rapoarte ale comisiilor permanente, iar în cazul a 9 proiecte de acte normative – actele aferente. Nu s-a respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul unui proiect. Totodată, proiectul de lege nr. 14 din 02.02.2023 a fost înregistrat și inclus pe ordinea de zi în ziua ședinței, a fost votat în două lecturi și nu a fost publicat pe pagina web oficială a Parlamentului.

La începutul ședinței și-au înregistrat prezența 89 de deputați. La procedura de vot au luat parte (prin exprimarea opțiunilor Pentru, Contra, Nu a votat) între 56 și 81 deputați. Deputații fracțiunii Partidului Politic ȘOR (PPȘ) au boicotat ședința. Amintim că în sesiunea de toamnă a anului 2022 aceștia la fel, nu s-au prezentat la lucrările plenului. Deputații BCS au părăsit sala de ședințe în momentul în care a fost pus în discuție proiectul privind prelungirea stării de urgență. Acest subiect a stârnit agitație și tulburarea activității plenului prin blocarea tribunei centrale și schimb de replici între deputații BCS și PAS.

Promo-LEX atrage atenția că potrivit art. 132 din Regulamentul Parlamentului se interzice tulburarea dezbaterilor sau crearea agitației în sala de ședințe, precum și blocarea tribunei sau crearea unor condiții de imposibilitate a continuării ședinței. Pentru încălcarea acestor prevederi se aplică sancțiuni. Totuși, în acest caz, Președintele Parlamentului nu a aplicat și nici nu a propus aplicarea sancțiunilor. În context, Promo-LEX îndeamnă deputații să se abțină de la tulburarea ordinii și întreruperea lucrărilor Parlamentului, iar Președintele ședinței să asigure ordinea și respectarea Regulamentului legislativului.

Cele mai lungi dezbateri au avut loc asupra proiectului de

modificare a anexei la Legea nr. 668/1995 pentru aprobarea listei unităților ale căror terenuri destinate agriculturii rămân în proprietatea statului – circa 1 oră și 4 min. Un alt subiect dezbătut cu o durată de 1 oră și 3 min a fost cel privind prelungirea stării de urgență. Menționăm că, din februarie 2022 starea de urgență a fost prelungită pentru a 6-a oară consecutiv. Cele mai scurte dezbateri, care au durat între 2 și 3 minute au fost asupra proiectelor cu nr. 11, nr. 466, nr. 471, nr. 464, nr. 357, nr. 12 și nr. 13. În total ședința plenară a durat circa 6 ore și 20 de minute, cu o pauză de 1 oră și jumătate.

Proiectul de hotărâre nr. 88 din 23.03.2022 pentru modificarea unor acte normative, înaintat de deputata PAS Larisa Voloh a fost examinat și votat în cel mai lung termen – 316 zile calendaristice. În același timp, proiectul de lege nr. 14 din 02.02.2023 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și BERD, înaintat de Guvern, a fost votat în două lecturi în ziua desfășurării ședinței.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

---

2 februarie 2023 – Ziua Internațională a Alegerilor

Ziua Internațională a Alegerilor este marcată anual, în prima zi de joi a lunii februarie, după ce a fost instituită în anul 2005, la Conferința Globală a Oficialilor Electoralii. În acest an, sărbătoarea are o conotație mai puternică în Republica Moldova, deoarece legislația electorală a fost modificată, iar de la începutul anului a intrat în vigoare noul Cod electoral al țării.

Asociația Promo-LEX contribuie la promovarea și asigurarea unor alegeri libere și corecte prin monitorizarea atentă a proceselor electorale, din anul 2009 fiind organizate 24 de misiuni de observare a diferitor scrutine cu implicarea a peste 16 mii de observatori. De asemenea, pentru promovarea votului informat și conștient au fost desfășurate 20 campanii ample de educație electorală și mobilizare apolitică a alegătorilor „Ieși la Vot”, care au inclus dezbateri electorale, activități de informare „din ușă în ușă”, spoturi video pentru promovarea participării active în alegeri, suport sub formă de granturi pentru ONG-uri și instituții media, etc.

În acest fel, Promo-LEX s-a dovedit a fi o sursă independentă de informare despre modul de desfășurare a alegerilor, de prevenire a încălcărilor și a fraudelor electorale, de organizare corectă și transparentă a alegerilor, de promovare a concurenței electorale echitabile și de responsabilizare a tuturor actorilor implicați în procesul electoral. Totodată, pornind de la constatările misiunilor de observare a alegerilor, pe parcursul anilor, au fost formulate și

promovate sute de recomandări pentru îmbunătățirea legislației și a practicii electorale din Republica Moldova.

Iată de ce, inițiativa și necesitatea elaborării unui nou Cod electoral a fost salutată și susținută de Asociația Promo-LEX pe parcursul anului 2022. Astfel, organizația a oferit suport autorităților în procesul de elaborare, consultare și modernizare a legislației electorale și conexe, în conformitate cu adresele Curții Constituționale, recomandările misiunilor naționale și internaționale de observare a alegerilor, standardele și bunele practici internaționale.

În contextul zilei internaționale a alegerilor, având în vedere intrarea în vigoare a noului cod electoral, considerăm oportun să reamintim câteva aspecte care pot contribui la îmbunătățirea proceselor electorale:

- permanentizarea activității tuturor membrilor Comisiei Electorale Centrale pe durata mandatului, precum și a președintelui consiliului electoral de circumscripție de nivelul II;
- posibilitatea de a organiza procesul de vot timp de două zile, în unele circumscripții electorale sau secții de votare, din motive obiective (pandemii, situații excepționale, număr mare de alegători);
- consolidarea atribuțiilor de supraveghere și control ale CEC în domeniul finanțării politice;
- clarificarea și detalierea procedurilor aferente examinării și soluționării contestațiilor;
- interzicerea transportării organizate a alegătorilor;
- posibilitatea unui cetățean cu drept de vot de a susține prin semnătură mai mulți candidați în procesul de colectare a semnăturilor pentru înregistrarea în cursa electorală;
- startul campaniei electorale cu 30 de zile înainte de ziua votării, indiferent de tipul scrutinului;
- stabilirea datei alegerile locale generale în noul cod electoral (ultima duminică din luna octombrie sau prima

- duminică din noiembrie), fapt ce va spori previzibilitatea în timp a proceselor electorale;
- reducerea vârstei candidaților pentru funcția de primar de la 25 la 23 de ani;
  - reducerea numărului de semnături pentru înregistrarea în cursa electorală a candidaților independenți.

Având în vedere complexitatea noului cod electoral, dar și proximitatea alegerilor locale generale în toamna anului 2023, considerăm a fi necesare eforturi conjugate pentru promovarea și explicarea noilor reglementări electorale în rândul diferitor categorii de actori implicați în alegeri.

Astfel, Asociația Promo-LEX, în colaborare cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, prezintă publicului interesat un videografic informativ despre organele electorale și modificările asupra activității acestora. Vă invităm să urmăriți filmulețul aici: https://youtu.be/K_1uQnGYt98.

Activitățile Asociației Promo-LEX orientate spre îmbunătățirea Codului electoral și a legislației conexe au avut loc în cadrul proiectului „Advocacy pentru un nou Cod electoral în Moldova”, implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene și al Organizației Internaționale a Francofoniei, dar și a Programului “Democrație, Transparență, Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Activitatea Parlamentului în sesiunea de toamnă a anului 2022 prin prisma monitorizării civice a ședințelor plenare

Sesiunea de toamnă a Parlamentului a început la 15 septembrie și s-a încheiat la 29 decembrie 2022. În această perioadă au avut loc 19 ședințe plenare, dintre care 17 – ordinare și 2 ședințe cu caracter solemn și diplomatic^[1]. Asociația Promo-LEX a monitorizat fiecare ședință plenară a Parlamentului din sesiunea de toamnă a anului 2022 și oferă o retrospectivă a activității legislativului în această perioadă.

Ordinea de zi a ședințelor plenare a numărat 193 de subiecte incluse inițial, ulterior fiind acceptate modificări în proporție de 53%. În opinia Promo-LEX, acest rulaj al includerilor și excluderilor subiectelor de pe ordinea de zi, afectează transparența și previzibilitatea procesului decizional. Cele mai multe solicitări de modificare a ordinii de zi au parvenit de la Biroul permanent (57) și comisiile parlamentare (35). Cea mai mare pondere a modificărilor s-a înregistrat în ședințele din 06.10.2022; 20.10.22 și 17.11.2022.

Transparența decizională a proiectelor examinate de Parlament în sesiunea de toamnă a anului 2022 a fost afectată în mediu în proporție de 69%. Cel mai mult a fost afectată transparența decizională în cazul ședințelor din luna decembrie. În același timp, Promo-LEX apreciază faptul că în această sesiune Legislativul a început să publice informația privind modul prioritar sau regimul de urgență de examinare a actelor normative.

În sesiunea de toamnă 2022 au fost supuse votării în prima lectură 111 proiecte de legi, dintre care două -respinse, în a doua lectură – 98 (1- respins), în lectură finală – 5 proiecte de legi, 22 hotărâri și 2 moțiuni (1-simplă și 1- de cenzură). Menționăm că 29 proiecte au fost votate în aceeași ședință în 2 lecturi. Cele mai multe proiecte supuse votului au ținut de domeniile economic, financiar, fiscal, protecție socială, muncă și sănătate.

Cel mai frecvent au fost supuse votului proiectele de legi înregistrate de Guvern – 43% și majoritatea parlamentară – 41%. Doar 3% din proiectele de legi supuse votului au avut în calitate de autori doar deputați din fracțiunea BCS. În acest sens, evidențiem că pe lângă prioritatea proiectelor înaintate de Guvern și Președinte, Regulamentul Parlamentului prevede și prioritatea proiectelor opoziției parlamentare în fiecare a 6-a ședință de la începutul sesiunii plenare. Totuși, destul de puține proiecte înaintate de opoziție au fost puse pe ordinea

de zi în această sesiune parlamentară. În același timp, am apreciat pozitiv de fiecare dată proiectele care au avut în calitate de autori atât deputați din majoritatea parlamentară, cât și cei din opoziție, acestea întrunind de obicei un vot prin consens al majorității și opoziției (3%).

Urmărind durata ședințelor plenare raportat la numărul proiectelor examinate, s-a constatat că nu se poate contura o dependență strictă între aceste valori. De exemplu, în ședința din 12.12.2022 au fost examinate doar 5 proiecte, însă ședința a durat mai mult de 7,5 ore. Aceasta se explică prin complexitatea proiectelor de legi dezbătute și votate – și anume legile bugetare. La polul opus, în ședința din 29.12.2022 au fost examinate și aprobate 21 de proiecte, iar ședința a durat circa 6,5 ore [\[2\]](#).

O altă constatare în urma monitorizării este că numărul deputaților înregistrați ca prezenți la ședințele plenare este diferit de cel care participă la procesul de vot. În nici o ședință din cele monitorizate numărul maxim al deputaților care au votat pentru un proiect de act normativ nu a fost egal cu cel al deputaților înregistrați. Această observație a fost efectuată de către Promo-LEX de la primele exerciții de monitorizare a ședințelor plenare. Astfel, în sesiunea de toamnă, dacă la începutul ședinței în medie au fost înregistrați 85 de deputați, atunci pe parcursul acesteia participarea la vot era între 62 % – 96 % din deputații înregistrați.

Absențele deputaților de la ședințele plenare au devenit o tendință în sesiunea de toamnă, în special, în raport cu fracțiunea Partidului Politic ȘOR (PPȘ). Toți deputații acestei fracțiuni au lipsit de la toate ședințele plenare, declarând boicotarea generală a ședințelor și mai puțin având obiecții asupra proiectelor de acte normative examinate. Și deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) nu au participat, în semn de protest, în cadrul a cinci ședințe plenare (29%).

Asociația Promo-LEX nu neagă dreptul deputaților de a-și manifesta dezacordul cu proiectele de acte normative votate, prin neparticiparea la ședințele plenare. Totuși, consideră că participarea la dezbaterile proiectelor de acte normative, în special, a deputaților din opoziție sporește transparența decizională prin desfășurarea dezbaterilor autentice și poate contribui la creșterea calității legilor.

Pe parcursul anului 2023, Promo-LEX va continua să monitorizeze ședințele plenare și va informa despre desfășurarea acestora. Totodată, va observa modul de cooperare a Parlamentului cu societatea civilă și va urmări implementarea recomandărilor formulate în Raportul de monitorizare a primului an de activitate al legislaturii a XI-a.

În perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

[\[1\]](#) Cele două ședințe nu au fost luate în considerare la analiza cumulativă a datelor statistice.

[\[2\]](#) În acest caz, opoziția parlamentară a boicotat ședința (atât PPȘ, cât și BCS), iar proiectele au fost examinate și votate rapid.